

www.baachakhan.com

ديبا مشالونه

Handwritten text in red ink: "Mun Bey" and "1912".

Ketabton.com

www.baachakhan.com

دبايا مشالونه

تولونكى: عبدالله نجتانى

دقومونواو قبيلودچار و وزارت
دنشرا تو او فرهنگي چار و رياست

۱۴۰۸ هـ. ق

EUREKA OLD BOOKS

Opp: Islamia College
Unit: Road, Peshawar.

دبا بامشالونه

د چاپ حای - دولتی مطبعه - کابل

د چاپ شمیر - ۵۰۰۰۰

د چاپ نیټه - ۱۳۶۶ هـ ش

د چاپ مهتم - محمد انور شمسه خیل

www.baachakhan.com

فخر افغان بآبادكار، عمل او خدمت ميرى پير
دكار او زيار، مينى او محبت، ورورى اوروا-
دارى، عدل او انصاف په باره كښې ډيرڅه ويلي او
ليكلي دي .

بره خبره يې د انسانيت د لارې بله ډيوه ده .
مونږ به يوڅو غښې څلاند، لارښوونكي او لافاني مشالونه
د خپلو عزيزانو وروڼو د ژوندانه په لار كښيږدو .
گوډې نزل يې پرې بې خطرې شي او منزلت زور سيزي .
سا سوځد مينه بختاني

د قومونو د ژوندی کولو او بیدارولو د پاره د اې
کسان په کار دي چه بی غرضه وي . دیانت دار
وي . ایماندار وي او د خدای د پاره خپل
قام خدمت ته تیار وي . چه د اړسې
کسان په کوم قام کېښي پیداشي نو د هغوی
په کولښونو هغه قام کېښي مینه ، محبت ،
همدردی ، وروري او عزیزولي پیدا
شي . هغه قام آباد شي .

مونز خدایي خدمتگار یو . مونز د مخلوق

د فایده او آرام دپاره په خانو نو

تکلیف تیروو . ز مونز کار خدمت انیسې

ده . اگر که خلق مونز سره هر څه سلوک

کوي . مونز به د چانه د بدلي د اغشتو

کوښښ نه کوو . ز مونز فرض

درگذراو صبر دی .

خدایی خدمتگار حان خدایی خدمتگار
وایی بلیکن خدائی خدمت ضرورت نشسته

دخدای خدمت دهنده مخلوق خدمت دی

اود خدای مخلوق یوازی مسلمانان ندی

تول دهنده مخلوق دی، که ہندودی، کہ سکھ

دی کہ عیسایی دی .

۵

موز پستانه خدای کار او خدمت به
ته و ایو چه بی دکومی طبعی، غرض او
اجرت نه د خدای دپاره کوو. او
خدای خو خدمت ته ضرورت نه لری
د خدای د مخلوق خدمت د خدای
خدمت دی.

موتز دخلکو د پوهولو او پښې د مېنې، محبت
ورورې او قامولې د پيدا کولو، د تسليم
د شوق د پيدا کولو او د قام نه د غلطو رسمونو
اور و اجونو دورک کولو او د قامي مدرسو پاره
د مرستو د حاصلولو په غرض کلي په کلي، کور په
کور دورې شروع کړې، او په خلکو کې موشونو
او اجاسو پيدا کړ. زما د دورو نه پري
سره ويره پيدا شوه...

د انجمن اصلاح افغانه لومړنۍ دورې

دخدا می دیاره او د خپل مظلوم قوم
د خاطره خپل سینه د بغضونو کینو
او پروښونو پاک کړی .
ولی چه دی خیرونو مونز تباہ
کړی او برباد کړی یو .

کہ چیری تا سو بہ رستیا سرہ د
خیل قوم او ملک زرغونول غواہی
نود غنم ددانی بہ شان خیل خانو نہ -
خاوری کرمی ولی چہ کومی پوری
یومی دانی خان خاوری کرمی نہ
ومی ، زرغونسیدی نہ شی .

حقیقت دادی چه یوازی قانون د
ملک اصلاح کولی نه شی اونه امن قایموی
شی . د خلقو زهرونو بدلولو ضرورت دی . ثخو
پوری چه د خلقو زهرونه بدل نه شی جرمنه کمیدی
نه شی .

د خلقو زهرونه صرف خدایي خدمتگاری تحریک
بدلوی شی . سومره چه د تحریک خورشی
هومره به د خلقو په زهرونو کبسی تبدیلی راجی او
ددې لازمی نتیجه به په ملک کبسی امن و

امان وی .

... چه په دلو کښې اختلاف پیداشي
که ډیر ښه او زور وړ خلک وي هم ،
بی کاره شي او دهنومی طاقت دیو بل په
غور خو لو کښې صرف شي .
په خدمت کښې اختلاف نه راځي
اختلاف د خود غرضی نه پیدای

کجزي .

۱۱

زه چه هر شه دخیل خان دیاره خوبوم بجه
دخیلو ملگرو دیاره هم خوبوم .

زه اکثر خیلو ملگروته و ایم چه زما پتقریر
تحریر، خبرو، رویه اوسلوک گنبدی چه کوم نقص
وینی، دهغونه به ما خبرومی او شه وخت
چه هغومی مادخیلو غلطونه خبردار کری،

نوزه دهغومی شکریه ادا

کوم او دهنی اصلاح

کوبنبدی

کوم

۱۲

تشد نہ نفرت

عدم تشدد نہ محبت

پیدا کبری

انسان ہم یو عجیبہ چیز دی . شہ وخت
چہ دی کمزوری شی او ہمت بایلی ، نو
یاد خپلی کمزوری او بی ہمتی د پتولو
د پارہ قسما قسما حیلی او حوالی
لہوی

۱۴

حقیقت دادی چه دامنول آسمانی مذہبونه

دخدای مذہبونه دی او دنیا تہ و اتفاق،

میلنی او محبت او دخدای مخلوق آرام

او خدمت دپاره راغلی دی .

دہریو مذہب پیرو دافرض دی چه دخدای مخلوق

لہ منح نہ کر کہ او نصرت لیری کری او عینہ او محبت

پکسینی پتید کری او دودیل سرہ اعداد و کری .

خونوز ددی حقیقت نہ چا خبر کری نہ یو .

حقیقت دادی چنانچه مدد مہرب
ہم سرمایہ دار و خلی سرمایہ پر زور قبضہ
کری دہ... رستینی خدائی مذہب
خود مخلوق خدمت دی . مینہ دہ .
محبت دی . انصاف دی .
عدالت دی .

اختلاف را می همیشه په خلقو کښې وی.
اختلاف را می ته بد خوښه نه دی. رسول اکرم
خود امت اختلاف را می ته رحمت وېلې دی.
لیکن په موجوده وخت کښې زموږ د مسلمانانو او بیا
خاص کر زموږ د پښتنو اختلاف را می رحمت
دی. زموږ د اختلاف را می همیشه ذاتیات
جوړېزې او د دې ذاتیاتو په وجه، که
چیرې د پښتنو تاریخ وگومېږي، نو همیشه
تباہ شوي او برباد

شوي دي

لینن په خپل کتاب کښې لیکي چه د سنه
(۱۹۰۵) د انقلاب زموږ ډیر ملگري
موږ سره د سنه (۱۹۱۷) په انقلاب
کښې نه وو بلکه زموږ مخالف وو.
ولی چه په دغه وخت کښې هغوی
وکیلان، داکتران، انجینران
جوړ شوي وو او
وړوکی مریه داران
شوي

وو

۱۸

زما خیال و رخ پہ رخ دینکو تعلیم او بریت
طرف تہ زیاتر ہی. ولی چہ زہ دا خبرہ دخل قوم د
پارہ خطر ناگہ گنم چہ ملکانو لہ خودی تعلیم و کرسی شی
او دینکی ردی د علم نہ محروم پاتہ شی. چہ ددی نتیجہ
بہ داوی چہ زمونز ملکان خوبہ اول جا ملانوسخو
سره و دونہ نہ کوی او کہ جیری و ہم کیری نو اکثر بی کور
سمون خوری او ہمیشہ بہ کجی کش مکش وی. چہ
ددی زمونز ملک او قوم تہ دیو لومی نقصان
در رسید و اندیشہ دہ

... پستی او بنندی په عمل دوه . که دچا
عمل پست دی هغه نرویی که بنه په کار دی
چه پست وگنل شي او دچا عمل چه اوچت
وی نرویی که بنه په کار دی چه په درانه نظرونه
وگنل شي .

خدای خور او بنه د دنیا د آبادی دوه
ملگری پیدا کړی دی او د بشریت د گاډی دا
دوه پایې دی د گاډی په یوه پایه نه نشي
چلیدی .

www.baachakhan.com

زمونزد پندستونچي او وڙي پاڪستاني
او وفاداري دي او وڙي حضرت گلبرگي دي .

۱۱

پہ جیلخانہ کبھی ما دخیل قوم یہ حالات تو
بانڈی پہ نہ شان سرہ غور کریں۔ زہ
پہ دی نتیجہ و رسیدم چہ پہ دنیا کبھی ہر شیخ
قوم بغیر در پی بی نہ ترقی کوئی نہ شی
او پہ ہر قوم کبھی علوم اوفسون پیدا
کیدی نہ شی .

یوه وړخ زه د امان الله خان ملاقات له تللی
وم. دیرې خبرې مې ورسره وشوې. په خبرو خبرو
کښې مې پاته دا ووی: تاله ترکی درجې، فارسي درجې
او نوری پېم "حی" خو خپله ژبه درجې. زما خبرې ته
هغه بلندی دیر اثر وکړ او و وعده یې راسره وکړه چې زده
کوم به یې. کله چې له افغانستانه وایستل شو، زه بمبئی ته
دده لیدو ته ورغلم. نو هلته یې په رسېدو کښې خبرې وکړې.

دعایم یافته کسا نوسره بهی چه د ر بی
په باره کنسی خبری و کرمی راته به بی ویل چه پستو
لا دته ژبه ده ؟ په دی کنسی علم نشته . ما
ویل چه ملکه دانوری ژبی خود آسمانه نه دی
را کوزی شوی . د هرې ژبی ویونکو خپلی
ژبی ته ترقی ورکړی ده . پستو چه خپلی ژبی ته
توجه نه ده کړی ، دی کنسی د پستو ژبی ته
گناه ده ؟ او دا خو زما اوستا گناه ده .

www.baachakhan.com

پندرہویں اور چھٹے جلد کے درمیان
مجموعہ نثری اور نثری نوکری

۲۵

انقلاب مندی کار او د و مره آسان خبر

ندی .

انقلاب د مہرې سینی کار دی .

انقلاب علم او پوهه غواړي .

انقلاب عالمان او پوهان غواړي چه د پوهې

سره قام و روزي او انقلاب ته یې ابادہ کړي .

د انقلاب د پاره د اشخاصو

ضرورت دی .

بادشاهي خراب شي دمي او د قوم او
ملک پکښې ډير نقصان دى. که چيرې
نن يو بادشاه بڼه هم وي نو سبا به يې زوى
بادشاه وي، نو شوک ويلي شي چه کوندى به
به هم بڼه وي. او بادشاهان کله دخپل قوم ترقي
غواړي؟ ولي چه هر وخت دا خيال کوي چه
که داخلک پوه شول نو ما به ليرى کوي. نو به
هر وخت د قوم د پوسې په لاره کښې
خښه اچوي.

موزبادشاهان جو رول نه خواہو بادشاہ
مانو تہ موضوعت نشتہ . زموزبہ یو مشرومی او قوم
پہ رایہ اورضا او مشورہ بہ وی . او ہنہ سہری آوی
چہ د قوم خدمتگار وی . دخان ، غریب او میا ملا
فرق نہ وی . بلکہ ہر ہنہ سہری بہ وی چہ ہنہ نیک او
ایماندار او د قوم او ملک خیر خواہ وی . تکلیفونہ او
قربانی او دیر خدمت یی د قام او ملک کبری
وی او چہ ددی مشری اہلیت او پوسہ ہم مکینہ وی
زموزبہ حکومت بہ دجماعت د ضرب تابع وی
جماعت بہ د حکومت تابع نہ وی .

دا ملڪ (پڻ سوڻو) زمونڙو دتولو پڻ سوڻو
دي. نومونڙو پوڻ سوڻي نه خان کوو. زمونڙو
به کوڻ سوڻي داوي چه تمول خانان کوو. او
دا سي حکومت به جوڙو و چه هڻو کڻي مساوا
وي او دتولو خلکو پڻ سوڻي پوڻان خير و فليد وي.
که پوره وي او که پوره وي به شهر که به وي. من
انصاف وي. زمونڙو به دتول قوم يوه جرگه وي
او دڻي به خوبه به يو صدر وي.

دخدا می دپاره پستو!
تاسو یوشی، خیل کور جو رکړی،
د اړی جیبی ذاتیات اود بنسټی
پر زدی، نو دین به مو هم بنه شی
او په دنیا به هم آباد او آسوده
شی.

www.baachakhan.com

پہ حضرت کی اختلاف نہ راہی
اختلاف نہ ہو عظیمی ہدایتی

۲۱

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**